

Vetési lúd

Vízivad vagy vízimadár?

Védettséget kapott a böjti és a barátréce

A címbeli kérdéssel érintett madárfajok besorolása hasonlatos a rovar-bogár pároshoz, annyi különbséggel, hogy ez esetben a két oldal (szerencsére!) átjárható... Nemrégiben két vízivadból lett újra „csak” vízimadár: a barátréce és a böjti réce vadászata hazánk területén az idei évtől véget ért, mindemellett e két faj törvényes oltalmat is kapott

A tisztánlátás érdekében fontos leszögezni, hogy a „vízivad” kifejezés a vadászati hasznosítással érintett fajok körét jelzi, míg a „vízimadár” fogalom ezek mellett szinte minden, vízi környezetben élő madárfajt magába foglal. (Azért csak szinte mindet, mert a szakközönség szűkíti az ide tartozó taxonok listáját: pl. bár vízi környezetben él, mégsem jutna eszébe senkinek vízimadárként titulálni a hegyi billegőt vagy a vízirigót.)

Magyarországon a vízimadarak vadászatának korlátozása a XX. századig gyakorlatilag ismeretlen volt. Élőhelyi adottságaink manapság is számos olyan réce- és lúdfajnak kedveznek, amelyek nem a Kárpát-medencében töltik az év jelentősebb részét, hanem mint átvonuló és telelőterületet keresik fel a Pannon régiót. Ma már sajnos tudjuk, hogy ezen adottságokból fakadó egykori vízivadbőségünket nem volt szerencsés a „természet ajándékának” tartani, és úgy is kezelni... A hatalmas terítékű réce- és lúdvadászatok ugyan

híressé tették vizeinket (ezek javarésze ma is nevezetes vízimadaras terület, pl.: Hortobágy, Biharugra, Velencei-tó, Fertő stb.) ám jelentős károkat is okoztak. A tél közeledtével hazánktól több ezer kilométerre lévő költőhelyeikről beözönlő két gyakori lúdfaj, az alföldi vizeket kedvelő **nagy lilik** (*Anser albifrons*) és az inkább a Dunántúlon telelő **vetési lúd** (*Anser fabalis*) nappal táplálkozik, majd nyugodt éjszakázóhelyet keres (ez lehet sekély vizű tómeder, folyami zátony, nyugodt vizű öböl stb.). A vadászat egyik módszere épp az ilyen területek határán való elhelyezkedés és a behúzó madarak megvámolása. Ezáltal az egyik legfontosabb paraméter vész el: a nyugalom. Az éjszakába fejvesztve menekülő, szétszóródó, a későbbiekben csak nehezen lenyugodó libatömeg tagjai jelentős energiavesztést szenvednek el, ami egyben téli túlélésük esélyeit csökkenti. Legfőképpen ennek – és nem a teríték mértékének – okán vált szükségessé a vadászat időbeli, majd később térbeli korlátozása.

Böjti réce

Szárécsa

Barátréce

A szerző fényképe

Várható módon ezen korlátozások nem hoztak átütő eredményt, bár a kéméleti területek alapját képezhették egy késői felismerésből született döntés alapján (mely szerint a vízmadarak csökkenésének legfontosabb tényezője az élőhelyek pusztulása, megsemmisülése) létrehozott hálózatnak, az alig három évtizede született Ramsari Egyezmény területeinek. A megállapodás érdekes módon nem tiltja kategorikusan a vadászatot, hanem az ún. bölcs hasznosítást támogatja. Sajnos ezzel együtt számos vizes élőhelyen (vagy közvetlen közelében) továbbra is problémákat okoz a vadászati hasznosításból adódó nyomás, amelyet még tetéznek a fajtévesztésből adódó lelővések is. A két említett lúd mellé ugyanis több, világszerte veszélyeztetett faj társul. Ilyen a nagy lilik csapataival hazánk területeire is ellátogató, rokonához igen hasonló megjelenésű **kis lilik** (*Anser erythropus*), amely kontinensünkön Skandináviában költ, és Görögországban telel. Bár Európa-szerte kiemelt védeltséget élvez, és szigorú szabályok tiltják a vadászatát, a szürkület idején behúzó lilikcsapatba puskázó vadász aligha tud foglal-

Idények és igények

A vízivad vadászatának idejét a jelenleg hatályos 79/2004. (V.4.) FVM rendelet írja elő, mely szerint a nagy lilik és vetési lúd október 1-jétől január 31-ig ejthető el (naponta, személyenként összesen legfeljebb négy darab). Emellett fontos tudni, hogy e két faj vadászati idénye Hajdú-Bihar, Békés és Csongrád megye teljes közigazgatási területén, valamint Jász-Nagykun-Szolnok megye tisztántúli területén csak december 1-jén kezdődik!

A vadászható lúdfajok éves terítéke alig éri el vagy haladja meg a 6-8000 darabot, ezzel szemben a hazánkban állomásozó fajok tetőző mennyisége meghaladja a 200-300000 példányt. A vadászból adódó – korábban már említett – zavarás és a fajtévesztésből adódó lelővések kizárása miatt kívánatos lenne a lúdfajok vadászatának teljes körű beszüntetése. Ez számos nehezen elhárítható természetvédelmi problémát oldana meg, amiért „cserébe” még az erdei szalonka tavaszi vadászatának engedélyezése is elfogadhatónak tűnik.

A récék esetében más a helyzet: ott a vadonélő úszórécék (tőkés és csörgő réce, ill. ide sorolva a szárcsa) szeptember 1-jétől január 31-ig lőhetőek, míg a bukórécék közé tartozó kerцерéce idényének kezdete egy hónappal későbbre tolódik. Az azonban egységes szabály, hogy a felsorolt fajokból naponta, személyenként összesen legfeljebb nyolc darab ejthető el.

kozni a faj (szakember számára sem könnyű) pontos meghatározásával... Sajnos vélhetően ilyen módon került sor 2007 telén egy kis lilik elejtésére a görög Kerkini-tónál.

A fajtévesztés lehetősége a récék vadászata esetén is fennáll: a legtöbb problémát a kora őszi halastavi gyülekezések idején összeálló egyes récecsapatokba tett lövések

okozzák, hiszen az ilyenkor szétszóródó sörétszemek számos esetben a világszerte veszélyeztetett **cigányrécét** (*Aythya nyroca*) találják el. A probléma orvoslására került az idei évtől védelem alá az e fajjal gyakran egy területen gyülekező **barátréce** (*Aythya ferina*).

A valódi védelem előszobájában évek óta toporgó (értsd: bár szerepelt a vadászható fajok listáján, de idény nem volt rá megállapítva) **böjti réce** (*Anas querquedula*) szintén az idei évtől kapott törvényes oltalommal járó védelmi státuszt: természetvédelmi értéke a barátrécéhez hasonlóan 50000 Ft-ban került megállapításra. E csinos récefaj állománya olyan mértékben csökken szerte Európában, hogy méltán megérdemli a vadászati kíméletet. S hogy mi lesz az élőhelyekkel? Csak remélni tudjuk, hogy az éghajlatváltozás szélsőségeit velünk együtt túléljük...

Selmeczi Kovács Ádám

Mánnu története

A kis lilik világállományát mindössze 25000 egyedre becsülik, melyből a korábban elterjedt lappföldi állomány mára alig két tucat párt tesz ki, így nem csoda, ha a gyűrűzött madaraknak külön nevet tudnak adni a faj védelmét és kutatását az Európai Unió LIFE programjának támogatásával végző norvég, finn, észt, magyar és görög szakemberek. A Mánnu nevet viselő hím példány 2006. során kapott norvég költőhelyén, a Valdaki-mocsárban egyedi jelölést, melynek segítségével tudták azonosítani a későbbiekben. A Hortobágyon is hosszan elidőző madár pusztulását a következő év telén okozták eltévedt sörétszemek a görög teletőhelyen.

További részletek és egyéb fontos információk a kis lilikről, ill. a faj védelméről a következő honlapon található: <http://www.piskulka.net>

Cigányréce

Tőkés réce

Kerцерéce

